

Kim był Piotr Skarga? Autor tekstu: **Adam Trzeciński**

Obecnie w szkołach uczą o świetlanej postaci Piotra Skargi, o jego dokonaniach na rzecz Rzeczypospolitej szlacheckiej. Warto więc pokazać uczniom prawdziwą twarz tego księdza, który zawzięcie walczył o „tolerancję” pod znakiem katolicyzmu.

Jakiś czas temu znalazłem w swojej skrzynce pocztowej ulotkę o konieczności posiadania przeze mnie „Cudownego Medalika Najświętszej Marii Panny”, który otrzymam za darmo, jeśli zakupię książkę „Dar Maryi na trudne czasy”. Autorem tej ulotki i zawartej w niej propozycji jest Instytut im. Ks. Piotra Skargi z Krakowa. A moje „dane osobowe będą przechowywane i przetwarzane przez Instytut Edukacji Społecznej i Religijnej im. Ks. Piotra Skargi w celu promocji i propagowania chrześcijańskich wartości cywilizacyjnych w społeczeństwie”.

I to mnie sprowokowało do przypomnienia, kim był Piotr Skarga i jak w rzeczywistości wyglądała jego działalność.

Podejrzewam, że wspomniany Instytut jest kontynuatorem powołanego w 1910 roku Towarzystwa im. Piotra Skargi, który uczynił go patronem walki o współczesny katolicki ideał obyczajowy.

Piotr Skarga urodził się w 1536 roku w Grójcu, na Mazowszu. Jego rodzina nazywała się wcześniej Pawęscy, ale zarówno dziad jak i ojciec byli znanymi w okolicy pieniaczami i ciągle procesy wyrobiły tej rodzinie przydomek Skarga, co zostało już jako nazwisko.

Nasz Piotruś ukończył miejscową szkołę parafialną i wstąpił na uniwersytet w Krakowie, który w tamtych czasach był opanowany przez scholastyków, przeciwnych nowym odkryciom, renesansowi, humanizmowi i reformacji. W tej zatęchłej atmosferze, po trzyletnich studiach, uzyskał stopień bakałarza na wydziale filozoficznym.

Święcenia kapłańskie uzyskał na dworze biskupa Uchańskiego, skąd przeniósł się na dwór J.K. Tarnowskiego. Po jego śmierci wstąpił do Towarzystwa Jezusowego czyli jezuitów. W międzyczasie dał się poznać jako zdecydowany przeciwnik wszelkich nowinek religijnych, zdecydowanie i zapalczywie zwalczający najdrobniejsze nawet objawy herezji. Z opinią wroga protestantyzmu, w roku 1569 udał się do Rzymu, skąd po dwóch latach został skierowany do kolegium jezuickiego w Pułtusku, gdzie został wykładowcą i kaznodzieją. Następnie awansował za zasługi w wychowywaniu młodzieży w duchu katolickim do Wilna, gdzie został rektorem kolegium jezuickiego. Ale co tam działalność na niwie pedagogicznej — lepsza walka z miejscowymi heretykami i wzywanie biskupa J. Radziwiłła do wbijania ich na pal. Także w Wilnie wydaje swoje „Żywoty świętych”, które stały się lekturą obowiązkową w szkołach parafialnych i jezuickich kolegiach. Był one tak nasączone walczącym katolicyzmem i nienawiścią do innowierców, że Komisja Edukacji Narodowej usunęła je z programów nauczania.

W 1579 roku król Batory postanowił utworzyć w Wilnie akademię i jej pierwszym rektorem został nasz Piotr Skarga. Dzielił on swe katolickie wojny z udziałem w wojnach prawdziwych, towarzysząc królowi na wojnie z Rosją. Kiedy upadł Połock, na miejscu był nasz bohater, który wraz z jezuitami rozpoczął energiczną misję nawracania innowierców. Niestety, do utworzonego kolegium zgłosiło się tylko 5 uczniów z siedmiu katolickich rodzin, tam zamieszkujących. W ten sposób szlag trafił całą akcję misyjną. Ale Skarga wraz z Batorym walczył nadal. Po wygraniu przez króla wojny o Inflanty, jezuita wraz ze Skargą rozpoczynają działalność na nowych ziemiach. Spotkało się to ze zdecydowanym odporem miejscowych protestantów. Jednak Skarga zdecydowanie walczył z ich swobodami religijnymi. Żądał wprowadzenia przymusu religijnego, na Łotyszy i Estończyków nakładano grzywny i siłą zmuszano ich do uczestniczenia w nabożeństwach. Nasz kaznodzieja wychodził z założenia, że jeśli tylko katolicyzm gwarantuje zbawienie, to należy siłą narzucać prawdziwą wiarę innym.

Kolejnym etapem działalności Piotra Skargi był Kraków, gdzie objął w swe władanie dom zakonny św. Barbary. W latach 90. XVI wieku w Krakowie wielokrotnie dochodziło do rozruchów skierowanych przeciw protestantom. Olbrzymi wkład w to mieli jezuita, nawołując katolików do zdecydowanej rozprawy z innowiercami. Na uboczu nie mógł pozostać Skarga, wielokrotnie zwracając uwagę na dziwne w Polsce uprzywilejowanie innowierców, wynikające z

tolerancyjnych przywilejów wynikających z postanowień Konfederacji Warszawskiej. Równocześnie pomagał Skarga miejscowym ubogim i pokrzywdzonym, którzy potem — niejako w rewanżu — wspomagali jego działania. W Krakowie dochodziło więc pod wpływem intensywnych działań jezuitów do samosądów, palenia zborów, niszczenia własności innowierczej.

A Piotr Skarga działa dalej. W roku 1588 zostaje kaznodzieją króla Zygmunta Wazy i wraz z nim przenosi się do Warszawy, nowej stolicy Rzeczypospolitej. W tej roli oraz jako zaufany króla odegrał olbrzymią rolę w zwiększeniu wpływu katolicyzmu. Przejawiało się to w ten sposób, że wpływał na obsadzanie królewskich urzędów. W latach 30. XVII wieku w polskim senacie zasiadało już tylko 5 protestantów na 73 senatorów. Kiedy powstała w sejmie opozycja antyskargowa i posłowie luterkańscy oraz kalwińscy zgłosili projekt ustawy o karaniu śmiercią winnych wystąpień w pogromach wyznaniowych, Piotr Skarga przekonywał potajemnie posłów, aby wystąpili przeciw ustawie. Było to powodem zerwania sejmu. A sytuacja w kraju stała się wtedy bardzo niebezpieczna. Najlepsze jest to, że **wielki patriota, krytykujący bezrząd panujący w Rzeczypospolitej, wynosi interes kościoła ponad dobro państwa**. I faktycznie, doszło do zerwania sejmu i trzyletniej wojny domowej, zwanej w historii jako rokosz Zebrzydowski. Jednym z głównych postulatów rokoszan było żądanie od króla wygnania jezuitów z Polski. Niestety, bezskutecznie.

Oczywiście, w nauczanej historii nie pamięta się o nietolerancji Skargi. Pozostaje on w panteonie wielkich patriotów, obrońcy biednych, nawołującym magnatów do dbania o dobro swego kraju. Nie przypomina się, że Skarga był przede wszystkim człowiekiem Kościoła, że według niego należy bronić wiary a dopiero potem ojczyzny. Uzasadniał to krótko: „jeśli ojczyzna zginie, przy wierze pozostaniemy”.

To Skarga uważał, że Rzeczypospolita upadnie przede wszystkim z powodu niezgody wynikającej z przebywania w naszym kraju heretyków.

Ale dziś pamięta się tylko naszemu bohaterowi jego proroctwa związane z nieszczęściami Polski, przewidywanie jej klęsk i niestrudzonego obrońcę wiary. A nie podlega dyskusji, że Piotr Skarga to współczesny wzór katolickiego ideału obyczajowego. A w naszym tolerancyjnym i światopoglądowo obojętnym kraju taki katolicki wzorzec jest niezbędnym potrzebny. Dodatkowym dowodem na to niech będą uroczystości NSZZ „Solidarność” w Szczecinie - one także rozpoczęły się modlitwą poświęconą naszemu bohaterowi.

Przecież Polska nie jest krajem wyznaniowym... Spuśćmy zasłonę milczenia na to ostatnie zdanie.

Opracowano na podstawie:

- J. Starnawski, Piotr Skarga w legendzie wieków, 1969
- J. Tazbir, Piotr Skarga, 1978
- Z. Stefanowska i J. Tazbir (red.), Życiorysy historyczne, literackie i legendarne, 1984

Adam Trzciński

Ur. 1945. Nauczyciel i wykładowca akademicki, konsultant historyczny, uczestnik konferencji filozoficznych i historycznych o zasięgu międzynarodowym. Posiada wyższe wykształcenie historyczne i filozoficzne. Mieszka w Dobroszycach k. Oleśnicy.

[Pokaż inne teksty autora](#)



(Publikacja: 12-05-2008)

[Oryginał..](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,5874) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,5874>)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl